

razy ani handlu!) oraz film *Matrix*, o którym kilka razy wspomina.

Przechodząc do oceny dzieła, podkreślić trzeba, że czeski autor analizuje znaczenie myśli ekonomicznej dla rozwoju cywilizacji. Dobrze jest postrzegać jego narrację przez pryzmat ewolucji metodologii nauki, zwłaszcza metodologii nauk społecznych, do której zresztą Sedláček nawiązuje. Kluczowe w rozwoju ekonomii były pytania o to, co jest prawdą w sensie naukowym, co możemy poznać oraz ile w tym racjonalnej pewności, a ile naiwnej wiary. Kolejne kryzysy finansowe kwestionują zdolność do wypełniania funkcji prognostycznej przez ekonomię. Sedláček wskazuje jednak, że mankament nauk społecznych, w tym ekonomii – niemożność przewidywania przyszłości – może być zaletą: nie chodzi przecież o to, by przepowiednia była prawdziwa; chodzi o to, by ostrzegała przed tym, co może się zdarzyć w najczarniejszym scenariuszu. Dzięki temu wzbudzi mechanizmy obronne i sama sobie zapobiegnie. Ciągłe przewidywać kryzysy, które nigdy nie następują, jest łatwo, jednak wbrew pozorom może to mieć praktyczny sens³.

Ekonomia... to apoteoza krytycznego i bezstronnego podejścia do obiektu badań, o czym często zapomina się podczas uprawiania nauki. Sedláček podkreśla, że nauka stała się przyjmowaną na wiarę ideą o politycznym i quasi-religijnym charakterze; idea taka służy realizacji pewnych interesów. Nie jest to jednak *novum*, gdyż podobne stanowisko zajmuje G. Kołodko⁴.

Książka obfituje w źródła, cytowania i autorские przypisy. Autor prezentuje bogatą wiedzę w sposób anglosaski, odpowiadając na pytania: o czym będę pisał?; o czym właśnie piszę?; o czym już napisałem? Dzięki temu zachowuje przejrzystość, ale nie unika powtórzeń. Konkluzja całości jest podobna jak u Davida Landesa w *Bogactwie i nędzy narodów*: jest wiele interesujących zagadnień na drodze do naukowej prawdy, często mylimy się w swoich rozumowaniach albo z rozmy-

słem twierdzimy nieprawdę, lecz ostatecznie trzeba przyznać, iż „wiemy, że nic nie wiemy”⁵.

Bestseller Sedláčka został okrzyknięty ekonomicznym „hitem” między innymi w Polsce, Niemczech i w Wielkiej Brytanii. Wstęp napisał Václav Havel, a pochlebne opinie wydali czołowi dziennikarze oraz eksperci od zarządzania i biznesu. Ta otoczka przywodzi na myśl książki Malcolma Gladwella o podobnej tematyce, określane często na wyrost mianem przełomowego podejścia do zagadnień ekonomicznych⁶. W odróżnieniu od Gladwella czeski autor do miana „guru zarządzania” nie aspiruje. Autor *Ekonomii...* nie próbuje wywoływać medialnej rewolucji; nie rzuca również nowego światła na zjawiska gospodarcze znane nam z codziennego życia, jak to uczynili m.in. „freakonomiści” Levitt i Dubner⁷. Sedláček nie jest również krytykiem paradygmatu racjonalności podmiotów dokonujących ekonomicznych wyborów; a przecież to podejście w ostatnich latach stało się bardzo modne. Prezentują je m.in. Arieli i Levine⁸. Wywody zwolenników ujęcia charakterystycznego dla psychologii ekonomicznej i ekonomii behawioralnej, a także logiczna argumentacja twórców *Freakonomii* noszą cechy dzieł naukowych, czego nie można powiedzieć o Gladwellowskiej publicystyce.

W powyższym świetle Sedláčka zaszeregować trzeba raczej wśród naukowców niż publicystów.

Mateusz Hudzikowski

Sprawozdanie z konferencji naukowej *Polityka społeczna dla bezpiecznego rozwoju*

W dniu 22 maja 2015 roku odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa *Polityka społeczna dla bezpiecznego rozwoju*. Stroną organizacyjną

⁵ D.S. Landes, *Bogactwo i nędza narodów. Dlaczego jedni są tak bogaci, a inni tak ubodzy*, Warszawa 2000.

⁶ M. Gladwell, *Punkt przełomowy*, Kraków 2009; idem, *Błysk! Potęga przecucia*, Kraków 2009; idem *Poza schematem. Sekrety ludzi sukcesu*, Kraków 2009; idem, *Co widział pies i inne przygody*, Kraków 2011.

⁷ S. Levitt, S. Dubner, *Freakonomia*, Gliwice 2008; eadem, *Superfreakonomia*, Kraków 2011; R.H. Frank, *Dlaczego piloci kamikadze zakładali hełmy*, Warszawa 2009.

⁸ D. Arieli, *Potęga irracjonalności*, Wrocław 2009. R. Levine, *Potęga perswazji*, Gliwice 2008.

³ Zob. opracowania N.N. Taleba, zwłaszcza: *Foiled by Randomness: The Hidden Role of Chance in Life and in the Markets* oraz *The Black Swan: The Impact of the Highly Improbable*. Jednym z najbardziej znanych polskich „czarnowidzących” ekonomistów jest K. Rybiński. Zob. <http://www.rybinski.eu/>, dostęp z dn. 10.06.2015 r.

⁴ G.W. Kołodko, *Wędrujący świat*, Warszawa 2008; idem, *Świat na wyciągnięcie myśli*, Warszawa 2010.

konferencji zajął się Zakład Publicznej i Społecznej Instytutu Politologii Uniwersytetu Gdańskiego oraz Zakład Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego Instytutu Ekonomii i Administracji Uniwersytetu Jana Kochanowskiego.

Osią przewodnią konferencji w Gdańsku była analiza roli polityki społecznej w aspekcie bezpieczeństwa społecznego. Jednym z zadań polityki społecznej jest bowiem diagnozowanie problemów społecznych i na tej podstawie tworzenie rozwiązań służących tworzeniu ładu społecznego.

W konferencji brali udział przedstawiciele jedenastu ośrodków naukowych. Goście reprezentowali: Akademię Obrony Narodowej, Akademię Pedagogiczną w Słupsku, Małopolską Wyższą Szkołę im. J. Dietla w Krakowie, Wyższą Szkołę im. Janusza Korczaka w Warszawie, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny w Radomiu, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu oraz Warszawską Szkołę Zarządzania – Szkołę Wyższą.

Dać trzeba, że konferencja została objęta patronatem wicewojewody pomorskiego Michała Owczarczaka i spotkała się z istotnym zainteresowaniem władz samorządowych województwa pomorskiego, które reprezentowała wicemarszałek Hanna Zych-Cisoń. Licznie reprezentowane przez pracowników administracji samorządowej były Wydział Rozwoju Społecznego Urzędu Miejskiego w Gdańsku oraz Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie. Ze strony organizacji pozarządowych zaproszenie tradycyjnie przyjęli przedstawiciele Towarzystwa Edukacyjnego „Wiedza Powszechna” i „Caritas” Archidiecezji Gdańskiej, a także członkowie komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”.

Uroczystego otwarcia konferencji dokonał prodziekan Wydziału Nauk Społecznych UG – prof. zw. dr hab. Bogdan Chrzanowski. Po przywitaniu gości i okolicznościowych przemówieniach przekazał prowadzenie obrad plenarnych prof. zw. dr hab. Andrzejowi Gąsiorowskiemu.

Podczas sesji plenarnej wygłoszono pięć referatów. Jako pierwszy wystąpił prof. zw. dr hab. Andrzej Chodubski z Uniwersytetu Gdańskiego, który w referacie zatytułowanym *Polityka społeczna a współczesne wyzwania bezpieczeństwa cywilizacyjnego* wskazał, że bezpieczeństwo cy-

wilizacyjne jest fundamentalną wartością w nowym ładzie rzeczywistości informacyjnej, w budowie globalnego społeczeństwa obywatelskiego, a jego ugruntowywanie jest szczególnie wyzwaniem w sytuacji narastania zjawisk patologicznych (generowanych przez wzajemnie przenikające się procesy unifikacji i dywersyfikacji życia kulturowego). Autor podkreślił również, że procesy przemian cywilizacyjnych ujawniają potrzebę wypracowania systemu rozwiązań dotyczących dotychczasowej sfery polityki społecznej oraz dużą różnorodność w uprawianiu polityki społecznej we współczesnym świecie. Z jednej strony mamy do czynienia ze zorientowaniem na odwołanie od systemów paternalizmu państwowego na rzecz partycypacji obywatelskiej, natomiast z drugiej – w krajach biednych ujawnia się potrzeba wzmacniania siły polityki społecznej.

Następnie głos zabrał prof. dr hab. Mirosław Grewiński z Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Janusza Korczaka w Warszawie prezentując referat pt. *Inwestycyjna polityka społeczna jako instrument bezpieczeństwa socjalnego*. Autor wskazał na atrakcyjność i bardzo duży potencjał koncepcji inwestycyjnej polityki społecznej oraz powiązanie jej ze współczesnymi modelami gospodarki opartej na wiedzy, elastyczności rynków pracy oraz polityką rodzinną. Posiłkując się badaniami stwierdził, że w Europie tylko państwa skandynawskie realizują model inwestycyjnej polityki społecznej, Holandia i Wielka Brytania podążają tą drogą, a państwa południowej i wschodniej Europy nie wkroczyły jeszcze w erę inwestycji społecznych. Otwarte pozostaje pytanie na ile tworzący się właśnie nowy paradygmat *welfare state* „zadomowi” się w Polsce, która jest w tym obszarze wyraźnie zapóźniona (zajmując ostatnie miejsca w UE pod względem inwestycji społecznych).

W korespondującym referacie zatytułowanym *Usługi społeczne w kreowaniu kapitału ludzkiego* prof. dr hab. Marek Leszczyński z Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, zwrócił uwagę na rolę odgrywaną przez sektor usług społecznych w kreowaniu kapitału ludzkiego. Zwrócił uwagę na miejsce usług społecznych w systemie usług i dóbr publicznych i szczególnie skupił się na analizie usług edukacyjnych w kształtowaniu kapitału ludzkiego w warunkach gospodarki opartej na wiedzy.

Prof. dr hab. Andrzej Kubka z Uniwersytetu Gdańskiego w referacie pt. *Zmiana modelu zabezpieczenia od bezrobocia i choroby w Szwecji*, poddał analizie szwedzki system zabezpieczeń przed bezrobociem i chorobą na bazie teoretycznej propozycji W. Korpiego i J. Palme – model powszechnego standardowego zabezpieczenia społecznego. System ten opiera się na zasadzie „bezpieczeństwa gwarantującego rekompensatę utraconego dochodu” (szw. *inkomsttrygghet*). Autor podkreślił, że zmiana gospodarczych i instytucjonalnych (politycznych) uwarunkowań polityki społecznej w Szwecji trakcie minionego ćwierćwiecza (1985–2010) spowodowała ewolucyjne zbliżenie się systemu do przeciwstawnej zasady „bezpieczeństwa podstawowego” (szw. *grundtrygghet*). Podjęte przez koalicję partii mieszczkańskich przygotowania reformy systemu zabezpieczenia przed bezrobociem i chorobą są interpretowane (w szczególności przez siły polityczne szwedzkiej lewicy), jako działania na rzecz zasadniczej zmiany modelu zabezpieczenia przed bezrobociem i chorobą.

Kolejny prelegent – prof. dr hab. Anatol Pertiakowicz z Warszawskiej Szkoły Zarządzania – Szkoły Wyższej w referacie *Partycypacja instrumentalna i podmiotowa*, stwierdził, że udział w podejmowaniu decyzji o znaczeniu strategicznym we wszystkich obszarach stosunków społecznych jest ściśle uzależniony od statusu majątkowego i dochodowego. Jest on realizowany albo w drodze bezpośredniego wykorzystania praw właścicielskich albo przez wpływanie na skomercjalizowaną politykę, kulturę, informację i naukę. Prof. Pertiakowicz podkreślił, że wbrew wielu opiniom partycypacja i rzeczywista demokracja, ma aktualnie największe szanse w obszarze stosunków gospodarczych. Wymogi efektywnościowe skłaniają organizacje działające na zasadzie wykorzystania pracy najmniej do zwiększania zakresu autonomii pracowników. Jednocześnie dość dynamicznie rozwija się sektor małych i średnich przedsiębiorstw oraz instytucja samozatrudnienia. Tym niemniej granice partycypacji podmiotowej i realnej demokracji są określone przez neoliberalne ramy ustrojowe i krańcowo zróżnicowaną dystrybucję dóbr ekonomicznych zasobów ekonomicznych.

W celu usystematyzowania obszarów dyskusji koncepcja organizacyjna przewidywała po obradach plenarnych trzy równoległe sesje tematycz-

ne. Pierwszą z nich zatytułowaną *Bezpieczeństwo socjalne i partycypacja społeczna* prowadził prof. dr hab. Marek Leszczyński.

Wprowadzający referat w tej sesji wygłosiła dr Marta Gębska z Akademii Obrony Narodowej. Tematem jej wystąpienia było *Bezpieczeństwo ekonomiczne i społeczne w dokumentach strategicznych Banku Światowego*. Prelegentka zaprezentowała szczegółowo: statut Banku Światowego oraz kilka ważniejszych dokumentów strategicznych: „Wzmacnianie ludzi poprzez transformację instytucji: rozwój społeczny w działalności Banku Światowego”; „Strategia Banku Światowego na lata 2012–2022 w zakresie ochrony socjalnej i zatrudnienia – elastyczność, równość, szansa”, a także „Zdrowy rozwój – Strategia Banku Światowego w zakresie zdrowia, wyżywienia i kwestii populacyjnych”. Podkreśliła wpływ powyższych dokumentów na finansowanie ze źródeł Banku Światowego projektów na rzecz bezpiecznego rozwoju i rozwiązywania kwestii społecznych.

Dr Agnieszka Makarewicz-Marcinkiewicz z Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu przedstawiła referat na temat *Zrównoważony – trwały – bezpieczny. Holistyczna koncepcja zrównoważonego rozwoju społecznego*. Wśród najważniejszych wymiarów bezpiecznego rozwoju autorka podkreśliła: polityczny, gospodarczy, społeczny, środowiska naturalnego oraz militarny. W ideę kompleksowego bezpieczeństwa społecznego wpisała koncepcję rozwoju zrównoważonego. Referat traktował o paradygmacie zrównoważonego rozwoju, na tle którego autorka przedstawiła współczesne koncepcje bezpieczeństwa społecznego, różne perspektywy rozwoju zrównoważonego oraz wybrane modele polityki społecznej. Te ostatnie posłużyły do wykazania korelacji między trwałym rozwojem a polityką społeczną.

Następnie głos zabrała dr Maria Gagacka z Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego w Radomiu. W referacie *Podmioty społeczne w zrównoważonym modelu polityki społecznej* dr Gagacka skupiła się tak na ukazaniu roli zarówno modeli polityki społecznej afirmujących obywatelską aktywność, jak i podmiotów obywatelskich w budowaniu spójności społecznej. Podkreśliła, że holistyczny i wieloaspektowy paradygmat rozwoju zrównoważonego zyskał we współczesnej nauce niekwestionowany prymat jako model wyjaśniania procesów rozwoju i jego

uwarunkowań, ale też jako użyteczne narzędzie do analizy przemian społecznych. Jednakże nakreślona w nim równość komponentów ekonomicznych, przyrodniczych i społecznych w praktyce jest mocno asymetryczna. Polityka społeczna jest tą dziedziną, której szczególnie trudno uzyskać status trwałości i równości. O ile w rozwoju zrównoważonym coraz powszechniej stosuje się narzędzia umożliwiające równoczesną analizę kapitału ekonomicznego i ekologicznego, to kapitał społeczny z tych analiz nadal jest marginalizowany.

Mgr Zbigniew Dorawa z UG w referacie *Budżet partycypacyjny: jako wstęp do rozwinięcia idei deliberacji na polskim gruncie – przykład Gdańska*. Autor przedstawił charakterystykę budżetu partycypacyjnego, skupiając się na jego założeniach oraz odniósł się do strony praktycznej w kontekście jego funkcjonowania w Gdańsku.

Następnie wyniki swoich badań zaprezentował mgr Waław Strybulewicz z UT-H w Radomiu. W swoim wystąpieniu zatytułowanym *Przeciwdziałanie korupcji na rzecz bezpiecznego rozwoju* autor stwierdził, że korupcja stanowi jedno z najpoważniejszych wyzwań dla współczesnej Polski. W związku z tym celem wystąpienia była próba przedstawienia aktualnego stanu korupcji w Polsce oraz instrumentów prawnych i organizacyjnych na rzecz przeciwdziałania temu zjawisku w kontekście bezpiecznego rozwoju.

Dr Wojciech Goszczyński z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika zaprezentował temat *Zakłęte kręgi: synergiczne formy kapitału społecznego i ich wpływ na aktywność społeczności lokalnych w województwie pomorskim*. Referat został poświęcony tematyce oddziaływania bilansu społecznych form kapitału na zdolność do działania społeczności lokalnych w województwie pomorskim. Bazując na wynikach badań terenowych oraz teoretycznych koncepcjach wypracowanych przez badaczy Banku Światowego w wystąpieniu wskazano na istnienie tzw. „zakłętych kręgów”, czyli sytuacji w której typowy dla polskiego społeczeństwa brak zaufania do innych nakładał się na bardzo niską ocenę relacji z przedstawicielami sektora publicznego oraz z organizacjami pozarządowymi. Autor podkreślił, że w znaczący sposób zmniejsza to zdolność organizacji do działania, bowiem w praktyce oznacza to, że większość badanych społeczności jest nieefektywna na ponadjednostkowym poziomie działania. W kon-

sekwencji stanowi to jedno z najpoważniejszych wyzwań stojących przed animatorami, urzędnikami, liderami i działaczami odpowiedzialnymi za lokalne mechanizmy rozwoju.

Kolejny referat *Samorząd gminny w polityce przeciwdziałania patologiom społecznym* autorstwa Macieja Urbanka będący owocem wnikliwych badań zawierał obszerną i interesującą w ujęciu analizę problemów polityki społecznej z perspektywy praktyka. Celem jaki postawił sobie autor było ustalenie roli rady gminy w przeciwdziałaniu patologiom społecznym i dokonanie przeglądu prerogatyw oraz prawnych zobowiązań radnych gmin w tym zakresie. Intencją było przedstawienie niestandardowych działań w omawianym obszarze, które mogą stanowić dla wielu samorządowców dobrą praktykę w wykonywaniu powierzonego przez wyborców mandatu radnego samorządu gminnego.

Drugiej sesji tematycznej zatytułowanej *Bezpieczeństwo społeczne – doświadczenia polskie i międzynarodowe* przewodniczyła dr Sylwia Mrozowska z Uniwersytetu Gdańskiego.

W tej sesji pierwszy referat wygłosił dr Tomasz Jarocki z Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kilecach. W wystąpieniu pt. *Sytuacja na rynku pracy a bezpieczeństwo społeczne (na przykładzie najsłabszych ekonomicznie regionów Unii Europejskiej)* autor podkreślił, że sytuacja na rynku pracy jest jednym z wyznaczników bezpieczeństwa społecznego osób zamieszkujących dany region. Stwierdził, że o ile brak miejsc pracy może być rozpatrywany jako jedna z podstawowych przyczyn ubóstwa i wykluczenia społecznego w najsłabszych ekonomicznie regionach (UE-15), o tyle w znacznej części najsłabszych regionów państw Europy Środkowo-Wschodniej jest to tylko jeden (nie zawsze bezpośredni) z wielu czynników wpływających na niski poziom życia. Zapóźnienie cywilizacyjne, niska konkurencyjność oraz wysoki koszt utrzymania przy istniejących stawkach płac, są również istotnymi elementami na obszarach, na których PKB (PPS) jest niższe od 50% unijnej średniej. Tym samym ubóstwo dotyczy także szerokiej grupy osób posiadających zatrudnienie.

Kolejny referat *Rola i miejsce gospodarki społecznej w budowaniu bezpieczeństwa społecznego w Europie. Podsumowanie badań* wygłosiła dr Monika Klimowicz z Uniwersytetu Wrocławskiego. Celem wystąpienia była prezentacja częściowych

wyników badań prowadzonych w ramach projektu naukowego obejmującego analizę wzrostu znaczenia podmiotów gospodarki społecznej w rozwoju społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej. Z zaprezentowanych przez autorkę ustaleń wynika, iż działalność podmiotów gospodarki społecznej wypełnia wiele obszarów charakterystycznych dla budowania bezpieczeństwa społecznego zarówno w wymiarze bezpieczeństwa socjalnego, wspólnotowego, jak i rozwojowego. Drugim elementem analizy było wskazanie szczebla zarządzania bezpieczeństwem socjalnym, w ramach którego działalność podmiotów gospodarki społecznej może przynieść największe korzyści. Ze względu na specyfikę działań ekonomicznych i społecznych podejmowanych przez podmioty gospodarki społecznej, najbardziej efektywnymi poziomami wydają się być poziom lokalny i regionalny.

Tematem rozważań dra Bogdana Chmielińskiego z UWM były *Wybrane aspekty bezpieczeństwa w wymiarze lokalnym na przykładzie Warmii i Mazur*. Autor zwrócił uwagę na znaczenie bezpieczeństwa w wymiarze lokalnym w kontekście ogólnych trendów społeczno-cywilizacyjnych. Podkreślił, że w ich ramach wśród dóbr chronionych coraz wyższe pozycje osiągają wartości lokalne, a lokalizm pojmowany jest jako sprzeciw wobec rozbudowanej biurokracji i rosnącego dystansu między rządzonymi a rządzącymi. Wymiar lokalny bezpieczeństwa odzwierciedla się w bezpieczeństwie publicznym lub obywatelskim. Szczególnie interesującą częścią wystąpienia była analiza poziomu bezpieczeństwa społeczności lokalnych na Warmii i Mazur na podstawie własnych badań, a także potencjalnych zagrożeń i sposobów przeciwdziałania.

Dr Arkadiusz Durasiewicz z Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Janusza Korczaka w Warszawie w wystąpieniu pt. *Bezpieczeństwo demograficzne na przykładzie wybranych krajów - implikacje dla Polski*, na tle pogarszającej się sytuacji demograficznej Europy przedstawił cztery perspektywy opisu zagrożeń demograficznych dla tej części świata oraz najważniejsze aktualne wyzwania w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej będące odpowiedzią na istniejące zagrożenia. Omówił także strategie demograficzne w Niemczech i Bułgarii, jako kompleksowe rozwiązania dotyczące niekorzystnych trendów demograficznych. Na bazie doświadczeń wybra-

nych państw odniósł się również do implikacji bezpieczeństwa demograficznego w Polsce szczególnie w kontekście wyzwań związanych ze starzeniem się społeczeństwa.

W korespondującym referacie pt. *Polowanie na świnię - czyli efektywność działań państwa w zapewnianiu bezpieczeństwa socjalnego rodzinom dzięki uelastycznianiu form i czasu pracy rodziców, przykład republiki Federalnej Niemiec*, dr Katarzyna Kamińska-Moczyło z Uniwersytetu Gdańskiego mówiła o tym, że uelastycznianie form i czasu pracy rodziców w RFN nie są efektywnymi działaniami w zapewnianiu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznego spowodowanego ubóstwem, o ile nie staną się powszechnie dostępne. Autorka wskazała na to, że rozbudowana sieć świadczeń na rzecz rodzin i zaangażowanie potężnych środków finansowych w pomoc społeczną, to narzędzia, których skuteczność w znacznej mierze jest zależna od zwiększenia świadomości społecznej (głównie osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem). Szczególną uwagę zwróciła na sytuację rodzin niepełnych. Z analizy danych dotyczących zagrożenia ubóstwem w Niemczech oraz raportów o wprowadzonych i wprowadzanych rozwiązaniach dotyczących włączenia w aktywne życie zawodowe kobiet w tym państwie, wyłonił się obraz kosztownej i nieskutecznej polityki społecznej. Dociekając przyczyn takiego stanu rzeczy, autorka zwróciła uwagę na to, że sytuacja w której grupami zagrożonymi wykluczeniem z powodu ubóstwa są samotne matki z dziećmi i rodziny (w których wychowuje się więcej niż dwoje dzieci), jest szczególnie niepokojąca, ponieważ są to grupy, którym polityka państwa niemieckiego wydaje się poświęcać najwięcej uwagi.

Kolejny reprezentant gospodarzy - dr Witold Turnowiecki wygłosił referat *Starość demograficzna a bezpieczeństwo społeczne*. W wystąpieniu autor podkreślił, że zwiększenie udziału osób starszych i zmniejszenie młodych w populacji wpływa na funkcjonowanie wielu obszarów życia społeczno-ekonomicznego, powodując wyzwania, które wymagają dyskusji i skoordynowanych działań na poziomie Unii Europejskiej. Zauważył że już w niedalekiej przyszłości koniecznym stanie się rozwiązanie następujących problemów: niewystarczające zasoby siły roboczej, wysokie koszty świadczeń emerytalnych, konieczność wydłużenia okresu aktywności zawodowej, pełniej-

sze wykorzystanie zasobów osób starszych, a także zwiększenie aktywności zawodowej. Polityka wobec osób starszych powinna zatem być oparta na konkretnych wartościach, odpowiadających przemianom demograficznym oraz być celowym działaniem podmiotów publicznych poprawiających status społeczny seniorów; bezpieczeństwo osobiste i zdrowotne oraz udział w życiu kulturalnym i społecznym.

Dr Jacek Szkurlat z Uniwersytetu Jana Kochanowskiego przedstawił referat pt. *Migracje zagraniczne a rozwój zjawisk patologii społecznej – analiza wybranych przykładów*. Celem wprowadzenia w problematykę dr Szkurlat przedstawił typologię patologii, a następnie zaprezentował praktyczne ujęcie tematu. Omówił przypadki protestów przeciwko zatrudnianiu obcokrajowców w kilku państwach europejskich, m.in. w Wielkiej Brytanii, Hiszpanii i Holandii. W dalszej części poruszył nabierającą na sile kwestię emigracji z państw Afryki i Bliskiego Wschodu, akcentując szczególnie niejednokrotnie powiązania z rozwojem działalności przestępczej i przemytem ludności, zmuszanie do pracy niewolniczej, a także problem braku kontroli nad przepływem ludności po dotarciu do Europy. Autor odniósł się także do kwestii zagrożenia terroryzmem, zwracając uwagę na to, że środowiska imigrantów mogą być potencjalnymi miejscami rekrutacji członków organizacji terrorystycznych.

Następnie głos zabrała dr Małgorzata Niemkiewicz z „Caritas” Archidiecezji Gdańskiej. W referacie pt. *Zapobieganie wykluczeniu społecznemu determinanta bezpiecznego rozwoju społecznego. Przykłady z działalności „Caritas” Archidiecezji Gdańskiej* autorka wskazała grupy społeczne zagrożone wykluczeniem społecznym objęte działaniami gdańskiej „Caritas”. Jedną z nich są dzieci i młodzież, które często pokoleniowo przenoszą „dziedzictwo” zagrożenia wykluczeniem, stąd w działaniach podkreśliła nacisk na ich edukację (jako szansę na zmianę modelu życia) oraz przeciwdziałanie wyuczonej postawy „biorcy” (włączanie w wolontariat na rzecz innych). Kolejną grupę stanowią pozostający bez zatrudnienia młodzi dorośli, którzy przerwali naukę, a następną osoby niepełnosprawne, które należą do najbardziej narażonych na marginalizację czy wykluczenie społeczne. Również osobom starszym mającym kłopoty zdrowotne gdańska „Caritas” udziela wsparcia. Autorka omówiła szczegółowo

na przykładach rodzaje pomocy udzielanej poszczególnym grupom (w tym działalność Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego, Warsztatów Terapii Zajęciowej i programów aktywizacji zawodowej, a także Zakładów Opiekuńczo-Leczniczych, gabinetów rehabilitacyjnych i pracowni fizjoterapeutycznej).

Trzecią sesję tematyczną zatytułowaną *Nowe wyzwania dla polityki społecznej* prowadził prof. dr hab. Mirosław Grewiński z WSP im. J. Korczaka w Warszawie.

Rozpoczął ją dr Marek Rewizorski z Akademii Pedagogicznej w Słupsku prezentując referat na temat *Wpływ globalizacji na teorię i praktykę polityki społecznej*. Autor poszukując odpowiedzi m.in. na pytania o wpływ globalizacji na politykę społeczną (rozumianą jako zapewnienie dostępu do usług społecznych i osłony socjalnej), o sposób rozumienia sprawiedliwości społecznej, praw obywatelskich, powszechności, wzajemności i zaspakajania potrzeb, efektywności, słuszności i dokonywanych wyborów, a także wykluczenia społecznego wskazał na trzy sposoby definiowania polityki społecznej, które następnie osadził w kontekście globalnym. Dokonanie tego zabiegu pozwoliło na wskazanie głównych pól problemowych, w których globalizacja wpływa zarówno na teorię, jak również praktykę polityki społecznej. Jednym z ważniejszych wniosków wskazanych przez analizy dr. Rewizorskiego okazała się zasadność wyodrębnienia globalnej polityki społecznej stanowiącej bazę globalnego zarządzania społecznego.

Dr Marta Makuch z Uniwersytetu Wrocławskiego w wystąpieniu *Dysfunkcje rynku pracy w XXI wieku. Wybrane aspekty* stwierdziła, że główną funkcją rynku pracy jest alokacja i realokacja występujących na nim zasobów ludzkich oraz zapewnienie w dłuższym okresie równowagi między popytą a popytem na pracę. Wiek XXI przynosi gwałtowne zmiany gospodarcze i społeczne, a wśród nich erozję dotychczasowych struktur rynków pracy. Podkreślając cechy współczesnego rynku pracy, takie jak elastyczność, nietrwałość i brak bezpieczeństwa autorka skupiła się na przypadkach jego dysfunkcyjności zaliczając do nich m.in. sytuację pracy niegodnej, niewolniczej, brakiem indywidualnego rozwoju, a także poziomem wynagrodzenia, które nie umożliwia godnego życia (tzw. *working poor*). Z drugiej strony wskazała na przykłady, gdy pra-

ca staje się sensem życia czy wręcz uzależnieniem, gdy negatywnie wpływa na funkcjonowanie rodzin (pracoholizm), na zdrowie psychiczne i jakość życia.

Kolejną przedstawicielką Uniwersytetu Wrocławskiego – dr Dorota Moroń przedstawiła wystąpienie na temat *Strategia rozwiązywania problemów społecznych jako narzędzie zarządzania pomocą społeczną*. Celem referatu była teoretyczna i empiryczna analiza możliwości wykorzystania strategii jako efektywnego instrumentu zarządzania pomocą społeczną. Autorka omówiła teoretyczne aspekty ujęcia strategii jako narzędzia zarządzania w sektorze publicznym w kontekście ustawy o pomocy społecznej, stanowiącej podstawę prawną przyjmowania strategii rozwiązywania problemów społecznych. W oparciu o teorię i badania empiryczne dr Moroń podjęła próbę odpowiedzi na pytanie o zawartość strategii jako narzędzia rozwiązywania problemów społecznych oraz osiągnięte efekty.

Następnie głos zabrała dr Małgorzata Leszczyńska z Uniwersytetu Gdańskiego, która przedstawiła referat pt. *Ekologiczne aspekty bezpieczeństwa społecznego*. Autorka podkreśliła, że konieczne jest dokładne zdefiniowanie zagrożeń w wielu obszarach życia i określenie ich przyczyn. Jest to jednak skomplikowany problem, ponieważ zagrożenia mają charakter wieloczynnikowy, a ponadto ich związki przyczynowo-skutkowe mogą być odłożone w czasie (np. zmiany klimatyczne, związane z wyrębem lasów na masową skalę). Bezpieczeństwo społeczne, w tym ekologiczne oprócz krajowego powinno mieć także wymiar międzynarodowy (z polskiej perspektywy szczególnie w kręgu państw UE). Zawarte porozumienia mogą stworzyć warunki dla harmonijnego rozwoju i realizacji założeń ekologicznego bezpieczeństwa społecznego, którego podwaliny stworzyła już w 1992 roku w Rio de Janeiro światowa Konferencja „Środowisko i Rozwój”.

Natomiast mgr Szymon Kawałko w referacie *Strategia i taktyka polskiej polityki ochrony zdrowia* skoncentrował się na zdrowiu i jego ochronie jako szczególnie cenionej przez ludzi wartości. Podkreślił, że zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego jest jednym z fundamentalnych zadań, jakie wypełnia państwo w stosunku do swoich obywateli. Na tle ram prawnych systemu zdrowotnego w Polsce, scharakteryzował główne

podmioty odpowiadające za organizację i planowanie polityki zdrowotnej oraz zakres świadczeń gwarantowanych, które finansowane są ze środków publicznych. Omówił także główne zadania władzy centralnej oraz priorytety sektora ochrony zdrowia w Polsce.

Przedostatnie wystąpienie w tej sesji tematycznej wygłosiła dr Beata Ziębińska z Małopolskiej Wyższej Szkoły im. J. Dietla w Krakowie. Prezentacja pt. *Opieka nad seniorami w wybranych państwach europejskich* dotyczyła w szczególności realizacji usług opieki długoterminowej (LTC) dla ludzi starych w kilku państwach Unii Europejskiej. Przedmiotem badania były demograficzne uwarunkowania świadczenia tych usług, uwarunkowania związane z tradycją opiekuńczą wybranych do analizy państw, a także specyfika usług LTC. Autorka zwróciła uwagę głównie na poziom wydatków związanych z usługami, politykę ich finansowania oraz sposoby badania jakości opieki.

Zamykający sesję trzecią referat pt. *Uwarunkowania aktywności społecznej seniorów na przykładzie realizacji programu ASOS przez organizację pozarządową* wygłosił dr Michał Kubiak z Uniwersytetu Gdańskiego. Autor przedstawił działania rządu na rzecz polityki senioralnej, w tym szczególnie praktyczny wymiar Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych (ASOS), przez pryzmat realizujących go podmiotów. Podkreślił, że w Polsce istnieje potrzeba stymulowania aktywności i propagowania takiego stylu życia, który dostarczy seniorom wyższego poziomu satysfakcji osobistej oraz większych możliwości w zakresie stopnia partycypacji publicznej (co jest tym bardziej istotne, wobec stosunkowo niewielkiego jak na razie poziomu zaangażowania seniorów na polu działalności społecznej). Dużą rolę do odegrania w zakresie praktycznej realizacji tych postulatów przypisuje się projektom opracowywanym przez organizację trzeciego sektora. Tym samym stają się one istotnymi współrealizatorami polityki społecznej wobec seniorów w obszarze ich aktywizacji szczególnie w środowisku lokalnym. W referacie autor zaprezentował studium przypadku realizacji programu („Aktywni bez względu na wiek”) opracowanego przez organizację pozarządową (Towarzystwo Edukacyjne „Wiedza Powszechna” w Gdańsku) zorientowanego na różne potrzeby seniorów.

Po prezentacji treści wystąpień zarówno w sesji plenarnej, jak i każdej sesji tematycznej odbyły się dyskusje. Doświadczenie poprzednich lat pokazało, że należy tej części konferencji poświęcić więcej czasu, ponieważ również i tym razem wymiana zdań obfitowała w wiele ciekawych spostrzeżeń i wniosków.

Konferencja miała przyczynić się do lepszego poznania i zrozumienia roli odgrywanej przez politykę społeczną w aspekcie bezpiecznego rozwoju społecznego. Podczas obrad przedyskutowano warstwę pojęciową z zakresu bezpieczeń-

stwa społecznego i socjalnego, a także wskazano na polskie i międzynarodowe rozwiązania w zakresie kształtowania bezpieczeństwa społecznego. Ponadto wskazano na kluczowe wyzwania dla polityki społecznej w warunkach dynamicznych zmian społeczno-ekonomicznych, uwzględniając także doświadczenia lokalne i regionalne na podstawie praktycznych wymiarów funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego.

Michał Kubiak

